Karl Baumgarten

Pohod do jedrske elektrarne Zwentendorf 12. junija 1977 (str. 112-123)

Spomladi 1977 se je protijedrsko gibanje v Avstriji izjemno okrepilo in oblikovalo močno in dobro organizirano krovno organizacijo v obliki IÖAG (Iniciative Österreichischer Atomkraftwerksgegner - Iniciativa avstrijskih nasprotnikov jedrskih elektrarn).

Ironično je, da v regiji Tullnerfeld prizadevanja za združitev individualnega odpora v močne državljanske pobude še niso bila uspešna. Da bi spodbudili te ljudi in dokazali moč celotnega gibanja, se je IÖAG 16.aprila 1977 na delegatski konferenci v Tullnu odločila, da junija skliče vsedržavni demonstracijski pohod do jedrske elektrarne Zwentendorf.

Drzen načrt, a čas je bil zrel. Pred dunajskimi skupinami, ki so se združevale predvsem v AKAE (Arbeitskreis Atomenergie) je bil velik organizacijski zalogaj, ki je bil neprimerljiv z naporom, potrebnim za organizacijo velikih dunajskih demonstracij, kot je bila tista 24. marca v

Karl Baumgarten

Der Sternmarsch zum AKW Zwentendorf am 12. Juni 1977 (S. 112-123)

Im Frühjahr 1977 war die Anti-AKW-Bewegung in Österreich zu einer bemerkenswerten Kraft herangewachsen und hatte sich mit der IÖAG (Initiative Österreichischer Atomkraftwerksgegner) einen starken und gut organisierten Dachverband geschaffen.

Ausgerechnet im Tullnerfeld war es aber noch nicht gelungen, den Widerstand einzelner Personen in starken Bürgerinitiativen zusammenzufassen. Um diese Leute zu ermutigen und um die Stärke der gesamten Bewegung zu demonstrieren, beschloss nun die IÖAG am 16. April 1977 auf einer Delegiertenkonferenz in Tulln, für Juni österreichweit zu einem Sternmarsch zum AKW-Zwentendorf aufzurufen.

Ein kühner Plan, aber die Zeit war reif. Den Wiener Gruppen, die sich hauptsächlich im AKAE (Arbeitskreis Atomenergie) zusammengeschlossen hatten, stand eine große organisatorische Aufgabe bevor, die nicht mit dem Aufwand zur Abwicklung der großen Demonstrationen in Wien wie zum Beispiel am 24. März im Rahmen des

okviru vsedržavnega dneva akcije.

Na več t.i. sestankih enotne akcije, ki jih je sklicala AKAE na Dunaju, so se praktično vse mestne protijedrske skupine dogovorile o skupnem pristopu.

Z rednim sodelovanjem različnih skupin in frakcij na območju Dunaja z AKAE, ki je ponekod trajalo tudi že dve leti, se je razvila izjemna rutina v medsebojnem sodelovanju in skupnem delovanju, kljub občasnim manjšim nesoglasjem.

Le na ta način je bilo mogoče upoštevajoč različne politične usmeritve organizirati pohod do jedrske elektrarne Zwentendorf veliko bolje kot ob današnjih sporadičnih demonstracijah na Dunaju.

Politični spekter nasprotnikov jedrskih elektrarn je bil od nekdaj zelo širok in sega od skrajne levice preko liberalcev do konservativcev ali celo "apolitičnih".

To je razvidno tudi iz seznama skupin, ki so jim maja 1977 dodelili plakate:

AKAE - Delovna skupina proti jedrski energiji, 11 skupin, 950 plakatov

gesamtösterreichischen Aktionstages zu vergleichen war. Auf mehreren so genannten Aktionseinheitstreffen, die der AKAE in Wien einberief, einigten sich praktisch alle Anti-AKW-Kräfte der Stadt auf eine gemeinsame Vorgangsweise.

Durch die teilweise schon bis zu zwei Jahre dauernde regelmäßige Zusammenarbeit verschiedener Gruppen und Grüppchen im Wiener Raum mit dem AKAE hatte sich neben gelegentlichen kleineren Streitereien eine bemerkenswerte Routine im Umgang miteinander und im gemeinsamen Vorgehen entwickelt. Nur so war es schließlich trotz verschiedenster politischer Ausrichtung möglich, auch den Sternmarsch zum AKW Zwentendorf bei weitem besser durchorganisiert zu gestalten, als man es von den heute vereinzelt stattfindenden Demonstrationen in Wien kennt.

Die politische Bandbreite der AKW GegnerInnen war von jeher sehr weit gefächert und reichte von extrem links über liberal bis konservativ oder auch „unpolitisch“. Das lässt sich auch an Hand der Liste der im Mai 1977 zum Plakatieren eingeteilten Gruppen nachvollziehen:

AKAE - Arbeitskreis Atomenergie, 11

Gruppen, 950 Plakate

AUF - Akcija neodvisnih žensk, 150 plakatov

FÖJ - Svobodna avstrijska mladina, 200 plakatov

ÖNJ - Avstrijska mladina za varstvo narave, 300 plakatov

GRM - Skupina revolucionarnih marksistov (trockistov), 300 plakatov

Micko, Müller in drugi (konservativci), 120 plakatov

KB - Komunistična zveza (maoistična), 500 plakatov

AUF – Aktion unabhängiger Frauen, 150 Plakate

FÖJ – Freie österreichische Jugend, 200 Plakate

ÖNJ – Österreichische Naturschutzjugend, 300 Plakate

GRM – Gruppe revolutionärer Marxisten (trotzkistisch), 300 Plakate

Micko, Müller u.a. (konservativ), 120 Plakate

KB - Kommunistischer Bund (maoistisch), 500 Plakate

Poleg najosnovnejših dogovorov, kot so skupni politični cilj demonstracije, časovni načrt potovanja v Tulln in pohoda do lokacije jedrske elektrarne, je bilo treba obravnavati in razdeliti veliko število pomembnih organizacijskih nalog.

Dogovoriti se je bilo treba o najpomembnejših skupnih zahtevah, besedilih transparentov in sloganih. Pripraviti je bilo treba mobilizacijo dunajskega prebivalstva in nazadnje oblikovati splošno priznano vodstveno ekipo demonstracije, vključno s pridruženimi redarji. Končno je bilo treba organizirati pot v Tulln.

Neben den elementarsten Vereinbarungen, wie das gemeinsame politische Ziel der Demo, den zeitlichen Ablauf der Fahrt nach Tulln und des Marsches zum AKW-Gelände, waren eine Unmenge von wichtigen organisatorischen Aufgaben zu besprechen und aufzuteilen. Es musste Einigkeit über die wichtigsten gemeinsamen Forderungen und Transparenttexte sowie gemeinsame Parolen erzielt werden. Es mussten die Vorbereitungen zur Mobilisierung der Wienerinnen und Wiener getroffen und schließlich eine allgemein anerkannte Demonstrationsleitung samt zugehörigem Ordnerdienst gebildet werden. Schließlich musste auch die Anreise nach Tulln organisiert werden.

Ker se zborovanje v Zwentendorfu ni smelo sprevreči v avtomobilsko demonstracijo, je bilo najetih 21 avtobusov in zakupljen poseben vlak, ki je približno 700 ljudi prepeljal z dunajske železniške postaje Franz-Josef v Tulln.

Skupaj z vozniki avtobusov in organizirano skupino kolesarjev se je 12. junija zjutraj v sijočem soncu z zbirnega mesta Julius-Tandler-Platz v Tullnerfeldu odpravilo približno 2000 protijedrskih aktivistov.

Več dni pred samim shodom so plakati in informativne stojnice po vseh dunajskih okrožjih pozivali k pridružitvi demonstracijskemu pohodu in za določen prispevek prodajali avtobusne in železniške vozovnice.

Samo AKAE je v treh tednih pred 12. junijem skoraj vsak dan upravljala eno ali več informativnih stojnic v vseh delih mesta in še veliko več v različnih inštitutih univerze.

Najtežje je bilo oceniti, za koliko ljudi naj bi potekala vožnja, saj so vozovnice prodajali vse do odhoda.

Na naše presenečenje se je vse izšlo čudovito; tako vlak kot avtobusi so bili polni.

Ko se je zadnji avtobus proti Tullnerfeldu premaknil, je bilo prostih le še nekaj sedežev.

Da die Sternfahr nach Zwentendorf keinesfalls in eine Demonstration von PKWs ausarten sollte, wurden schließlich 21 Busse angemietet und ein Sonderzug gechartert, der ab Franz-Josefs-Bahnhof rund 700 Menschen nach Tulln brachte. Zusammen mit den BusfahrerInnen und der organisierten Gruppe von RadfahrerInnen brachen am Morgen des 12. Juni bei strahlendem Wetter rund 2.000 AKW-GegnerInnen alleine vom Sammelpunkt Julius-Tandler-Platz ins Tullnerfeld auf.

Zuvor wurde tagelang in ganz Wien auf Plakaten und Infoständen in allen Bezirken zur Teilnahme an der Sternfahrt aufgerufen und gegen Spende Fahrkarten für Bus und Bahn verkauft. Alleine der AKAE machte in den drei Wochen vor dem 12. Juni fast täglich einen oder auch mehrere Agitationsstände in allen Teilen der Stadt und darüber hinaus noch viele in den verschiedenen Instituten der Universität.

Am schwierigsten war es abzuschätzen, für wie viele Personen die Fahrt organisiert werden sollte, da ja noch bis unmittelbar vor der Abfahrt Tickets verkauft wurden. Es klappte aber alles auch zu unserer eigenen Überraschung wunderbar, sowohl der Zug, als auch die Busse waren voll. Als sich der letzte Bus in Richtung Tullnerfeld in Bewegung setzte, waren nur ganz wenige Plätze

darin frei.

Jedrska elektrarna je bila takrat praktično dokončana. Dobava gorivnih palic je bila pričakovana pozimi, po tem pa se je vedelo, da je poskusno obratovanje elektrarne neizbežno.

Das AKW war zu diesem Zeitpunkt praktisch fertig gebaut. Für den Winter war mit der Anlieferung der Brennstäbe zu rechnen und danach drohte der Probebetrieb des AKW.

Na politični ravni sta vodstvi strank SPÖ (Socialdemokratske stranke Avstrije) in ÖVP (Avstrijske ljudske stranke) že maja potrdili svojo odločenost, da jedrsko elektrarno zaženejo v obratovanje, izvršni odbor ÖGB (Avstrijske zveze sindikatov) pa je prav tako zahteval njen predčasni zagon. Energetsko podjetje VERBUND (dobavitelj energije) in industrija sta izvajala vse večji ritisk.

Auf politischer Ebene hatten die Parteivorstände sowohl der SPÖ als auch der ÖVP erst im Mai ihre Entschlossenheit bekräftigt, das AKW Zwentendorf in Betrieb zu nehmen, ebenso gab es die Forderung des ÖGB-Bundesvorstandes nach baldiger Inbetriebnahme. Verbund und Industrie machten zunehmend Druck.

Naš politični cilj je bil torej preprečiti prihodnje poskusno obratovanje in predvsem nasprotovati skorajšnji parlamentarni odločitvi o zagonu jedrske elektrarne.

Unser politisches Ziel war daher, den künftigen Probebetrieb zu verhindern und vor allem gegen den drohenden Parlamentsbeschluss zur Inbetriebnahme des AKW aufzutreten.

Po katastrofalnem neuspehu vladne "informacijske kampanje o jedrski energiji" v vseh zveznih deželah (od oktobra 1976 do januarja 1977) in sočasni rasti protijedrskega gibanja si kancler Kreisky ni več upal nadaljevati sam in je iskal soglasje, zlasti z Avstrijsko ljudsko stranko (ÖVP) in

Bundeskanzler Kreisky traute sich nach dem für ihn katastrophalen Flop der Regierungsveranstaltungen „Informationskampagne Kernenergie“ in allen Bundesländern (Oktober 1976 bis Jänner 1977) und der gleichzeitig weiter anwachsenden Anti-AKW-Bewegung nicht mehr, die Sache im Alleingang durchzuziehen und strebte unbedingt den

posledično za skupno parlamentarno odločitev čim več strank.

Trdili smo, da je ta odločitev preveč pomembna, da bi jo prepustili parlamentarnim strankam; prizadeto prebivalstvo mora imeti možnost, da se o njej odloči samo.

Mimogrede, ta zahteva IÖAG je dobrega pol leta pozneje, 4. februarja 1978, na vse-avstrijski konferenci delegatov IÖAG na Dunaju privedla do zgodovinske odločitve, da se zahteva referendum o jedrskih elektrarnah v Avstriji.

Kreisky temu seveda ni bil naklonjen; šele potem, ko se spomladi 1978 ni uspel dogovoriti z ÖVP in podkanclerjem Tausom, je bil prisiljen prevzet pobudo in se junija odločil za izvedbo referenduma.

V skladu z razmerami maja 1977 so bile zahteve in splošna smer določene na sestankih akcijskih enot nekaj tednov pred pohodom. Medtem ko je bil stari slogan "Brez jedrskih elektrarn! - nobena parlamentarna odločitev ne sme biti drugačna", se je zdaj glasil: "Brez parlamentarne odločitve - odločiti mora ljudstvo" ali skratka: "Ne želimo jedrske elektrarne; vlada se mora strinjati!"

Konsens vor allem mit der ÖVP und daraus resultierend einen gemeinsamen Parlamentsbeschluss möglichst aller Parteien an. Wir aber sagten, diese Entscheidung sei viel zu wichtig, um sie den Parlamentsparteien zu überlassen, die betroffene Bevölkerung müsse selbst entscheiden können.

Diese Forderung der IÖAG führte übrigens ein gutes halbes Jahr später, am 4.2.1978 auf der gesamtösterreichischen Delegiertenkonferenz der IÖAG in Wien, zu dem historischen Beschluss, eine Volksabstimmung über Atomkraftwerke in Österreich zu fordern. Kreisky konnte dem natürlich nichts abgewinnen, erst nachdem er später im Frühjahr 1978 mit ÖVP und Vizekanzler Taus keine Einigung erzielen konnte, trat er gezwungenermaßen die Flucht nach vorne an und beschloss im Juni seinerseits, eine Volksabstimmung durchführen zu lassen.

Entsprechend der Situation im Mai 1977 wurden schon Wochen vor dem Sternmarsch auf den Aktionseinheits-treffen Forderungen und eine Stoß-richtung festgelegt. War der alte Slogan noch „Atomkraftwerke nein! – kein Parlamentsentscheid darf anders sein“, hieß es nun „Kein Parlaments-entscheid – das Volk soll entscheiden“ oder kurz gesagt „Wir wollen kein Atomkraftwerk, dem muss sich die Regierung beugen!“

Najpomembnejši transparenti IÖAG (Avstrijske protijedrske akcijske skupine) so bili seveda usmerjeni proti načrtovani dobavi uranovih gorivnih palic in kasnejšemu poskusnemu obratovanju. Poleg tega je lahko vsaka sodelujoča skupina uporabljala lastne transparente in postavljala zahteve, če te niso bile v nasprotju z določenimi načeli, kot je nenasilje.

V večletni zgodovini protijedrskega gibanja v Avstriji je bilo ves čas jasno:

jedrski program skupine VERBUND in zvezne vlade, ki je poleg skoraj dokončane jedrske elektrarne v Zwentendorfu vključeval še dva reaktorja v St. Pantaleonu na Ennsu in Bogenhofnu na Innu, je bilo mogoče zrušiti le s političnim pritiskom na odgovorne v mnenjski bitki.

Nasilni spopadi, kakršni so bili prej skoraj običajni, zlasti v zahodni Nemčiji in Franciji, niso bili nikoli predvideni niti do njih ni prišlo.

To seveda ni pomenilo, da policije oziroma v primeru Zwentendorfa enot spodnje avstrijske žandarmerije kot podaljška državne oblasti ne bi smeli šteti za nasprotnike. Poleg zagotavljanja

Die wichtigsten Transparente der IÖAG wendeten sich natürlich gegen die geplante Anlieferung der Uranbrennstäbe und den späteren Probebetrieb. Darüber hinaus war es jeder teilnehmenden Gruppe möglich, eigene Transparente zu verwenden und Forderungen zu erheben, sofern sie nicht gewisse Prinzipien, wie zum Beispiel der Gewaltlosigkeit widersprechen.

Eines war nämlich zu jedem Zeitpunkt der mehrjährigen Geschichte der Anti-AKW-Bewegung in Österreich klar: Das Atomprogramm des Verbundkonzerns und der Bundesregierung, das neben dem fast fertig gestellten AKW in Zwentendorf zwei weitere Reaktoren in St. Pantaleon an der Enns und in Bogenhofen am Inn vorsah, konnte nur durch politischen Druck auf die verantwortlichen Parteien im Meinungskampf zu Fall gebracht werden.

Kämpferische Auseinandersetzung, wie sie zuvor vor allem in der BRD und in Frankreich fast an der Tagesordnung waren, waren nie vorgesehen und fanden auch nie auch nur ansatzweise statt.

Das hieß natürlich nicht, dass man Polizei bzw. im Fall Zwentendorf die niederösterreichischen Gendarmerie-Einheiten als verlängerten Arm der Staatsgewalt nicht als Gegner betrachten

urejenega poteka demonstracijskega pohoda do Zwentendorfa je bil to tudi glavni razlog za organizacijo relativno strogo regulirane varnostne službe za celoten pohod. Demonstracije, ki so se na razstavišču v zahodnem delu Tullna oblikovale iz različnih skupin, ki so predstavljale vse avstrijske dežele, so bile predhodno razdeljene na 15 sekcij od A do O.

Vodilni skupini sta bili nasprotniki jedrske elektrarne Tullnerfeld in organizatorji demonstracij IÖAG, sledile so jim skupine C-F iz drugih avstrijskih dežel, od skupin G in K naprej pa so se zbrali številni judje, ki so se z Dunaja pripeljali z avtobusi in vlakom. Vsaki skupini je bila dodeljena 10-članska ekipa redarjev, ki je bila - kar je zelo pomembno- opremljena s posebej najetimi dvosmernimi radijskimi zvezami.

Kar se zdaj morda zdi zastrašujoče ali celo smešno, je imelo povsem razumen razlog: od zbirnega mesta v Tullnu do lokacije jedrske elektrarne severozahodno od Zwentendorfa je pohod potekal 15 kilometrov po vijugastih podeželskih cestah in skozi majhne vasi, kot so Aspern, Pischelsdorf in Erpersdorf; sama demonstracija pa se je sčasoma raztegnila na 2 kilometra.

musste. Dies war neben der Sicherstellung eines geregelten Ablaufs des Demonstrationsmarsches nach Zwentendorf auch der Hauptgrund, einen relativ straff geregelten Ordnerdienst für den gesamten Sternmarsch zu organisieren. Der Demonstrationszug, der beim Messegelände im Westen Tullns aus verschiedenen Gruppen aus allen Bundesländern gebildet wurde, war schon vorher in 15 Abschnitte A bis O eingeteilt. Die Spitze bildeten die Tullnerfelder AKW-GegnerInnen und die Demonstrationsleitung der IÖAG, dahinter formierten sich in den Abschnitten C-F die Gruppen aus den Bundesländern, ab G bzw. K versammelten sich die vielen Leute, die aus Wien mit Bus und Bahn angereist waren. Jedem Abschnitt war ein 10-köpfiger Ordnerdienst zugeteilt, der – sehr wichtig – mit eigens angemieteten Sprechfunkgeräten ausgestattet war.

Was nun vielleicht abschreckend oder auch lächerlich erscheinen mag, hatte einen durchaus sinnvollen Grund: Vom Treffpunkt in Tulln bis zum Gelände des AKW im Nordwesten des Ortes Zwentendorf waren rund 15 Kilometer über gewundene Landstraßen und durch kleine Ortschaften wie Aspern, Pischelsdorf und Erpersdorf zu marschieren, der Demonstrationszug allein zog sich mit der Zeit auf zwei Kilometer auseinander.

Mnogi ljudje so del dolge poti preživeli v avtobusih.

Ob demonstraciji je bilo tudi veliko kolesarjev, ljudje so si ob poti vzeli odmore, prebivalci vasi pa so jim zagotavljali vodo.

Vodstvu demonstracij je bilo temu navkljub izjemno težko ohraniti pregled in zagotoviti, da je pohod 6 do 8 tisoč nasprotnikov jedrskih elektrarn deloval kot čim bolj enotna celota.

Pomembno je bilo tudi pokazati novo pridobljeno moč protijedrskega gibanja v Avstriji, tako znotraj kot navzven. In res, bil je izjemno impresiven, barvit in osvežujoč spektakel, ki smo ga izpeljali na podeželskih cestah regije Tullnerfeld - sebi, prebivalcem Tullnerfelda in navsezadnje tudi avstrijski javnosti.

Najpomembnejše pa je bilo doseči cilj, lokacijo jedrske elektrarne in na žandarmerijo se nismo mogli zanašati.

Preveč enostavno bi jim bilo, če bi demonstracijski pohod usmerili v napačno smer ali bi nas razdelili, še posebej, če bi bili pred njimi na motorjih.

Viele Leute legten Teile der langen Strecke mit bereitgestellten Bussen zurück. Es gab auch viele RadfahrerInnen, die parallel zum Demo-Zug einherfuhren, Leute, die irgendwo auf der Strecke Rast machten oder in den Ortschaften von den BewohnerInnen mit Wasser versorgt wurden.

Es war also auch so schon äußerst schwierig für die Demonstrationsleitung, die Übersicht zu bewahren und den Zug von sechs- bis achttausend AKW-GegnerInnen als möglichst einheitliches Ganzes erscheinen zu lassen.

Es galt ja auch, die neu gewonnene Stärke der AtomgegnerInnen-Schaft in Österreich zu demonstrieren, nach innen und nach außen. Und in der Tat war es ein äußerst beeindruckendes, buntes und erfrischendes Bild, das wir auf den Landstraßen des Tullnerfeldes boten, uns selbst, der Tullnerfelder Bevölkerung und schließlich der österreichischen Öffentlichkeit. Am wichtigsten aber war vor allem, unser Ziel, das AKW-Gelände zu erreichen, und da durften wir uns keinesfalls auf die Gendarmerie verlassen. Zu leicht wäre es ihnen möglich gewesen, Motorräder voraus, den Demonstrationszug in eine falsche Richtung zu lenken oder aufzuspalten. Deswegen wurde so großer Wert darauf gelegt, sich mit einem gut ausgerüsteten Ordnerdienst und zusätzlichen Fahrrad-

Zato je bil velik poudarek namenjen vzpostavitvi namenske organizacijske strukture z dobro opremljeno redarsko službo in dodatnimi kolesarskimi kurirji, da bi zagotovili načrtovano izvedbo celotnega pohoda. Na ključnih točkah, kot sta odcep zvezne ceste št. 19 proti Zwentendorfu in dovozna cesta do jedrske elektrarne, niso bili nameščeni le žandarji, ampak tudi naši člani IÖAG. Majhen most čez potok Perschlingbach, na pol poti do jedrske elektrarne, je že zgodaj čuvala skupina kolesarjev.

Končno je vse šlo po svoji "začrtani poti", več tisoč ljudi je korakalo po vsej državi, izražali so svoja mnenja skupaj z odločnostjo in veselim pogumom.

"Cilj našega pohoda je, da jedrska elektrarna mora proč!"

"Veliko jih lahko veliko doseže, jedrski program mora oditi!"

In neizogibno: "Kjer krivica postane pravica, upor postane dolžnost".

"Branite se, uprite se jedrski elektrarni v državi, združite se trdno, združite se trdno."

In tako smo v pripeki dneva in v širni ravnici Tullnskega polja prepevali v

BotInnen eine eigene Organisationsstruktur zu schaffen und den geplanten Ablauf des gesamten Sternmarsches zu gewährleisten. So waren an Schüsselstellen, wie zum Beispiel der Abzweigung von der Bundesstraße 19 in Richtung Zwentendorf und der Zubringerstraße zum AKW, nicht nur Gendarmen, sondern auch Leute der IÖAG postiert. Die kleine Brücke über den Perschlingbach auf halbem Weg zum AKW wurde schon frühzeitig von einer Gruppe RadfahrerInnen „besetzt“.

Aber schließlich nahm alles seinen „geordneten“ Lauf, viele tausend Menschen zogen übers Land, brachten gemeinsam entschlossen und frohen Mutes ihre Meinung zum Ausdruck.

„Unser Marsch hat den Zweck, das Atomkraftwerk muss weg!“

„Viele können viel erreichen, das Atomprogramm muss weichen!“

Und, unausweichlich: „Wo Unrecht zu Recht wird, wird Widerstand zur Pflicht.“

„Wehrt euch, leistet Widerstand, gegen das Atomkraftwerk im Land, schließt euch fest zusammen, schließt euch fest zusammen.“

So sangen wir im Kanon und unermüdlich in der Hitze des Tages und

kanonu in neumorno in za vse nas je bil lep, uspešen in nepozaben dan.

Jedrsko elektrarno Zwentendorf smo tistega dne pustili nepoškodovano, smo pa povzročili nekaj motenj v načrtih operaterjev jedrske elektrarne in zvezne vlade. Sebi in svetu smo pokazali, da imamo v rokah sposobnost preprečiti zagon jedrske elektrarne in celotnega jedrskega programa.

Komaj leto in pol pozneje nam je to tudi dejansko uspelo: Avstrija je ostala brez jedrskih elektrarn.

in der weiten Ebene des Tullner Feldes, und es wurde für uns alle ein schöner, erfolgreicher und unvergesslicher Tag.

Das Atomkraftwerk Zwentendorf ließen wir an diesem Tag unversehrt zurück, aber die Pläne der AKW-Betreiber und der Bundesregierung brachten wir doch einigermaßen ins Wanken. Wir hatten uns selbst und der Welt gezeigt, dass wir es in der Hand hatten, die Inbetriebnahme des AKW und das gesamte Atomprogramm zu Fall zu bringen.

Kaum eineinhalb Jahre später hatten wir es tatsächlich geschafft: Österreich blieb ohne Atomkraftwerke.

O avtorju: Karl Baumgarten

Rojen leta 1950 na Dunaju. Nedokončan študij matematike in fizike. Izšolal se je za socialnega delavca in od takrat zvesto služi tej vlogi v dunajskem uradu za varstvo mladine. Politično aktiven najprej v levičarskih dijaških in študentskih organizacijah Združenje socialističnih dijakov (VSM) in Marksistično-leninistično študentsko združenje (MLS).

Kasneje v alternativni sindikalni organizaciji "Dosledno zastopanje interesov" (KIV).

V letih 1975-81 je v protijedrskem

Zum Autor: Karl Baumgarten

wurde 1950 in Wien geboren. Unvollendetes, aber kritisches Studium der Mathematik und Physik. Ausbildung zum Sozialpädagogen. Als solcher bis heute in treuen Diensten des Jugendamtes der Stadt Wien. Politisch aktiv zunächst in linken Schüler- und Studenten-Organisationen wie dem Verband Sozialistischer Mittelschüler (VSM), Marxistisch-leninistischer Studentenverband (MLS). Später in der alternativen Gewerkschaftsgruppe „Konsequente Interessensvertretung“ (KIV). In der Anti-AKW-Bewegung 1975-81 Arbeitskreis Atomenergie

gibanju sodeloval pri "Delovni skupini jedrska energija" (AKAE), v dunajski Organizaciji proti jedrskim elektrarnam (WOGA) in v Iniciativi avstrijskih nasprotnikov jedrskih elektrarn (IÖAG).

Po premoru od političnega delovanja zaradi družinskih razlogov je od leta 1995 aktiven pri dunajskih zelenih. Od leta 2001 je okrožni svetnik zelene stranke za Dunaj-Floridsdorf.

(AKAE), Wiener Organisation gegen Atomkraftwerke (WOGA), Initiative Österreichischer Atomkraftwerksgegner (IÖAG).

Nach politischer Baby- und Familienpause seit 1995 engagiert bei den Wiener Grünen. Seit 2001 Grüner Bezirksrat in Wien-Floridsdorf.

Prevod v slovenščino: Irena Belšak

V sodelovanju z: Bernhard Riepl

Karl Baumgarten

Hvězdicový pochod k jaderné elektrárně Zwentendorf dne 12. června 1977 (str. 112-123)

Na jaře roku 1977 se protijaderné hnutí v Rakousku rozrostlo v pozoruhodnou sílu a vytvořilo silnou a dobře organizovanou zastřešující organizaci v podobě IÖAG (Initiative Österreichischer Atomkraftwerks-gegner = Iniciatiíva rakouských odůrců jaderné elektrárny).

Ale právě v Tullnerfeldu se dosud nepodařilo sjednotit odpor jednotlivců do silných občanských iniciativ. Aby

tyto lidi povzbudila a demonstrovala sílu celého hnutí, rozhodla se IÖAG 16. dubna 1977 na konferenci delegátů v Tullnu svolat na červen celonárodní hvězdicový pochod k jaderné elektrárně Zwentendorf.

Byl to odvážný plán, ale už bylo načase. Před vídeňskými skupinami, které se sdružily především v AKAE (Arbeitskreis Atomenergie = Pracovní skupina proti jaderné energii), stál velký organizační úkol, který se nedá srovnávat s úsilím potřebným k uspořádání velkých vídeňských demonstrací, jako byla ta 24. března v rámci celorakouského akčního dne.

Na několika takzvaných setkáních akční jednoty, která svolala AKAE ve Vídni, se prakticky všechny protijaderné síly ve městě dohodly na společném postupu.

Díky pravidelné spolupráci různých skupin a skupinek v rámci vídeňské oblasti s AKAE, která v některých případech trvala již dva roky, se až na občasné drobné hašteření vytvořila pozoruhodná rutina ve vzájemném jednání a společném postupu.

Jen tak bylo možné zorganizovat pochod k jaderné elektrárně Zwentendorf mnohem lépe, než při

dnešních sporadických demonstracích ve Vídni.

Politické spektrum odpůrců jaderných elektráren bylo vždy velmi široké a sahalo od krajní levice přes liberály až po konzervativce či dokonce "apolitiky".

To je patrné i ze seznamu skupin, kterým byly v květnu 1977 přiděleny plakáty na vylepování:

AKAE - Pracovní skupina proti jaderné energii, 11 skupin, 950 plakátů
AUF - Akce nezávislých žen, 150 plakátů

FÖJ - Svobodná rakouská mládež, 200 plakátů

ÖNJ - Rakouská mládež pro ochranu přírody, 300 plakátů

GRM - Skupina revolučních marxistů (trockistická), 300 plakátů

Micko, Müller a kol. (konzervativní), 120 plakátů

KB - Komunistická liga (maoistická), 500 plakátů

Kromě nejzákladnějších dohod, jako je společný politický cíl demonstrace,

časový itinerář cesty do Tullnu a pochodu k areálu jaderné elektrárny, muselo být projednáno a rozděleno velké množství důležitých organizačních úkolů.

Bylo nutno dosáhnout dohody o nejdůležitějších společných požadavcích a textech transparentů a společných heslech.

Bylo třeba připravit mobilizaci Vídeňanů a nakonec vytvořit všeobecně uznávané vedení demonstrace, včetně služební posádky. Nakonec bylo třeba zorganizovat příjezd do Tullnu.

Protože se shromáždění do Zwentendorfu nemělo zvrhnout v automobilovou demonstraci, bylo najato 21 autobusů a pronajat zvláštní vlak, který 700 lidí odvezl z vídeňského nádraží Františka Josefa do Tullnu.

Společně s řidiči autobusů a organizovanou skupinou cyklistů vyrazilo 12. června ráno za jasného počasí ze shromaždiště Julius-Tandler-Platz směrem na Tullnerfeld asi 2 000 odpůrců AKW.

Již několik dní před shromážděním vyzývaly plakáty a informační stánky ve všech vídeňských čtvrtích k účasti na shromáždění a prodávaly jízdenky

na autobus a vlak za určitý příspěvek.

Během tří týdnů před 12. červnem měla AKAE téměř každý den jeden nebo více agitačních stánků ve všech částech města a mnoho dalších v různých ústavech univerzity.

Nejobtížnější bylo odhadnout, pro kolik lidí by se měla jízda uskutečnit, protože jízdenky se prodávaly ještě těsně před odjezdem. K našemu vlastnímu překvapení však vše dopadlo skvěle, vlak i autobusy byly plné. Když se poslední autobus rozjel směrem na Tullnerfeld, bylo v něm jen několik volných míst.

V té době byla jaderná elektrárna prakticky dokončena. Dodávka palivových tyčí se očekávala v zimě a poté hrozil zkušební provoz jaderné elektrárny.

Na politické úrovni potvrdila stranická vedení SPÖ i ÖVP teprve v květnu své odhodlání uvést jadernou elektrárnu Zwentendorf do provozu a požadavek na brzké zprovoznění vznesla i spolková rada ÖGB. Společnost VERBUND a průmysl vyvíjely stále větší tlak.

Naším politickým cílem proto bylo zabránit budoucímu zkušebnímu provozu a především se postavit proti

hrozícímu rozhodnutí parlamentu o uvedení jaderné elektrárny do provozu.

Po katastrofálním propadáku vládní "informační kampaně o jaderné energii" ve všech spolkových zemích (říjen 1976 až leden 1977) a současném růstu protijaderného hnutí si kancléř Kreisky již netroufal postupovat sám a usiloval o konsenzus, zejména s ÖVP, jehož výsledkem bylo společné parlamentní rozhodnutí co největšího počtu stran.

My jsme však řekli, že toto rozhodnutí je příliš důležité na to, než aby bylo ponecháno na parlamentních stranách, a že by o něm měli mít možnost rozhodnout sami občané.

Mimochodem, tento požadavek IÖAG vedl o dobrého půl roku později, 4. února 1978, na celorakouské konferenci delegátů IÖAG ve Vídni k historickému rozhodnutí požadovat referendum o jaderných elektrárnách v Rakousku.

Kreiskymu se to samozřejmě nelíbilo a teprve poté, co se později na jaře 1978 nedokázal dohodnout s ÖVP a vicekancléřem Tausem, byl nucen se ujmout iniciativy a v červnu se rozhodl uspořádat referendum.

V souladu se situací v květnu 1977 byly na setkáních akční jednoty několik týdnů před hvězdicovým pochodem stanoveny požadavky a cíle.

Jestliže staré heslo ještě znělo "Jaderné elektrárny ne! - žádné rozhodnutí parlamentu nesmí být jiné", nyní to bylo "Ať nerozhoduje parlament - ať rozhoduje lid", zkrátka "Nechceme jadernou elektrárnu, vláda se tomu musí podřídit!".

Nejvýznamnější transparenty IÖAG se přirozeně obracely proti plánované dodávce uranových palivových tyčí a pozdějšímu zkušebnímu provozu. Každá zúčastněná skupina navíc mohla používat vlastní transparenty a vznášet požadavky, pokud nebyly v rozporu s určitými zásadami, jako je například nepoužívání násilí.

V mnohaleté historii protijaderného hnutí v Rakousku bylo totiž po celou dobu jasné:

jaderný program společnosti VERBUND a spolkové vlády, který vedle téměř dokončené jaderné elektrárny ve Zwentendorfu počítal s dalšími dvěma reaktory v St. Pantaleon an der Enns a v Bogenhofenu am Inn, se podaří zhatit pouze politickým tlakem na odpovědné strany v názorovém souboji.

S bojovými střety, které byly dříve téměř na denním pořádku, zejména v SRN a Francii, se nikdy nepočítalo a nikdy k nim ani v zárodku nedošlo.

To ovšem neznamenalo, že by policie nebo v případě Zwentendorfu dolnorakouské četnické jednotky jako prodloužená ruka státní moci nemusely být považovány za protivníky.

Kromě zajištění řádného průběhu demonstrativního pochodu do Zwentendorfu to byl také hlavní důvod, proč byla pro celý hvězdicový pochod zorganizována poměrně přísně regulovaná pořádková služba.

Demonstrační průvod, který se na výstavišti v západní části Tullnu zformoval z různých skupin ze všech spolkových zemí, byl již předem rozdělen do 15 sekcí A až O.

Odpůrci jaderné elektrárny v Tullnerfeldu a vedení demonstrace IÖAG tvořili frontu, za nimi se v sekcích C-F zformovaly skupiny ze spolkových zemí a v sekcích G a K se shromáždilo mnoho lidí, kteří přijeli z Vídně autobusem a vlakem.

Každý úsek měl přidělenou pořádkovou službu o 10 lidech, která - což je velmi důležité - byla vybavena speciálně zapůjčenými vysílačkami.

To, co se nyní může zdát „odstrašující“ nebo dokonce směšné, mělo zcela rozumný důvod: z místa setkání v Tullnu do areálu jaderné elektrárny na severozápadě města Zwentendorf to bylo asi 15 kilometrů po klikatých polních cestách a přes městečka jako Aspern, Pischelsdorf a Erpersdorf a samotný demonstrační průvod se časem protáhl na dva kilometry.

Mnoho lidí překonávalo část dlouhé trasy zajištěnými autobusy.

Demonstraci provázelo i mnoho cyklistů obou pohlaví, kteří se zastavili někde na silnici nebo kterým obyvatelé vesnic podávali vodu.

I tak bylo pro vedení demonstrace proto již nesmírně obtížné udržet si přehled a zajistit, aby pochod šesti až osmi tisíc odpůrců jaderných elektráren působil jako pokud možno jednotný celek.

Důležité bylo také ukázat nově nabytou sílu protijaderného hnutí v Rakousku, a to jak dovnitř, tak navenek.

A opravdu, byl to nesmírně působivý, pestrý a osvěžující obraz, který jsme prezentovali na silnicích do Tullnerfeldu, sobě, obyvatelům Tullnerfeldu a nakonec i rakouské

veřejnosti.

Nejdůležitější však bylo dosáhnout našeho cíle, areálu jaderné elektrárny, a na četnictvo jsme se spoléhat nemohli.

Bylo by pro ně příliš snadné, kdyby s motorkami v čele nasměrovali demonstrační pochod špatným směrem nebo ho rozdělili.

Proto byl kladen velký důraz na vytvoření vlastní organizační struktury s dobře vybavenou pořádkovou službou a dalšími posly na kolech, kteří zajišťovali plánovaný průběh celého hvězdicového pochodu.

Na klíčových místech, jako je odbočka ze spolkové silnice č. 19 směrem na Zwentendorf a přívodní silnice k jaderné elektrárně, tak byli rozmístěni nejen četníci, ale také lidé z IÖAG.

Můstek přes potok Perschlingbach v polovině cesty k jaderné elektrárně "obsadila" včas skupina cyklistů.

Nakonec však vše nabralo "spořádaný" průběh, mnoho tisíc lidí pochodovalo krajinou a společně odhodlaně a vesele vyjadřovali své názory ve verších.

"Cílem našeho pochodu je, že ta jaderná elektrárna musí odtud pryč!"

"Mnozí mohou dosáhnout hodně,

jaderný program musí zmizet!"

A nevyhnutelně platí: "Kde se nespravedlnost stává právem, tam se odpor stává povinností."

"Bojujte, postavte se na odpor, proti jaderné elektrárně v zemi, pevně se spojte, pevně se spojte."

A tak jsme zpívali v kánonu a neúnavně v den, kdy bylo horko a na rozlehlé pláni Tullnského pole a stal se z toho pro nás všechny krásný, úspěšný a nezapomenutelný den.

Toho dne jsme vynechali jadernou elektrárnu Zwentendorf bez úhony, ale do jisté míry jsme narušili plány provozovatelů jaderné elektrárny a spolkové vlády.

Ukázali jsme sobě i světu, že máme v rukou možnost zmařit spuštění atomové elektrárny a celého jaderného programu.

Sotva rok a půl poté se nám to skutečně podařilo: Rakousko zůstalo bez jaderných elektráren.

K autorovi:

Karl Baumgarten

Narozen v roce 1950 ve Vídni. Neukončené (…) studium matematiky a fyziky.

Vzdělání v oblasti sociální pedagogiky. Dodnes slouží věrně v Úřadu mládeže ve Vídni.

Politicky aktivní nejprve v levicových žákovských a studentských organizacích Spolku socialistických středoškoláků (VSM), Marxisticko-Leninský Studentský svaz (MLS).

Později v alternativní odborové organizaci „Konsekventní zájmové zastoupení“ (KIV).

V letech 1975-81 činný v Protiatomovém hnutí „Pracovní skupiny atomová energie“ (AKAE) Vídeňské organizace proti atomovým elektrárnám (WOGA), v Iniciativě rakouských odpůrců atomové elektrárny (IÖAG).

Po dočasné přestávce politické činnosti z rodinných důvodů se od roku 1995 angažuje u Vídeňských zelených. Od roku 2001 okresní zastupitel Zelených ve Vídni-Floridsdorfu.

Překlad:
Helga, Grimmová, Hana Jílková

Úprava:
Helga Grimmová, Bernhard Riepl